

1-19 სტრ., 62r

საქართველომსა მეფეთა შთა
მომავლობისა თვს:

შისს მაღალმსვლელობას იენარალმაიორს უვან ზეო-
ვიჩს ყიზლარის კამენდანტს ქროინდორქს: მეუღირსი **სნქღ**

წ7: სათალიკოსი ს~დ საქართუჭლომსა მოვახსენებ მათგან ბრძა-
ნებულისა მეზრ თხოვისა, რომელიცა დაღათუ მრავალ განსაცდელ-
შემთხუჭვისაგან დავიწყებით სახელნი შუეფეთა საქართუჭლომსათანი
თვითო თვითოდ არღარა მახსოვან. მაგრა სახელოვანთა მეფეთა სახე-
ლნი, ანუ გარდაცვალებანი შუეფეთანი. გუართა, და ანუ განყოფანი
წათესავნისანი სამ სამეფოდ ესენი არიან რ~ნიცა ძველთა შ~ა
შატიანეთა საქართველომსათა წარმიკოთხავნ:

სიტყუა პირჭლი:

სირველად ვ~ე მე მამა ქართლისა, და ყ~თა მათ ქართველთა.
ესე იგი. ქართველთა. უმერთა. სახთა. და [] ავახთა რ~ლთაცა ყ~თა
მათ ეწოდების ქართველი იყო ქართლოს: **ქ~** სწერენ წერი
ლთა მწერალნი სომეხთა, და ქართველთანი, ვ~დ **ქომისაგან** იაფე
თისა ყოფადქართუჭლთა, და სომეხთასა:

ქმან აღაშენა პ~დ ციხე **ქრმაზისა**, და დაემენა მუნ და უწოდა
ციხესა მას ქართლი, და მიერთგან ეწოდა ყოვესა ქა-

1-22 სტრ., 62v

რთლსა ქართლი: **ქ~** ესხნეს ძენი ვ~ემე რ~ლთა პ~ლი იყო შ~ცხეთოს,
რ~ლნ აღაშენა ქალაქი აღმოსავალით **ქრმაზისა**. შორის ორთა მათ
მდინარეთა, შ~ტკვრისა. და არაგვისა. და სახელი დასდვა მას თვსი.

ესე იგი მცხეთა: ხ~ ძმათაგან მისთა იშვნეს სახნი, და [] ავახნი.
და ძისა მისისაგან რ~ლსა ეწოდა **ქაფლოს** იშვნეს ქართველნი.

უმერელნი **ქურთიელნი**, **ქაჭუჭლნი**, რომელთაგან არიან იმერნი ესე
ყ~ლნი და მთით კერძო საერისთვოთა არაგვისა. და ქსნისათა, რაოდე
ნიცა არიან ენითა ქართულითა მოუბარნი:

ქ~ **ქაფლოს** ძემან მცხეთოსისამან აღაშენა დასავლით მცხე
თისა ქალაქი. და სახელი დასდვა მას **ქაფლის** ციხე, წიად მდინარი
სა მტკვრისა კლდეთა შ~ა რ~ლი არს მახლობელ გორისა. ვჰსცნ
ობ ვ~დ ვერსითა შვიდითა: **ქქადამ** განმრავლდა ნათესავობად
ქართველთა ხ~ ერთისა ვისმე **ქაფლოსისაგან** წათესავისა
გან იქმნა რომელიმე შთამომავლობად. რლ~თასა აქვნდათ სახე
ლი არა თუ, მეფობისა, ა~დ **უოევადებრი** რადმე პირველობად,
და აქვნდათ შვილთა ქართლოსისათა პლ~ისა ქართუჭლთა ყ~ლთა მა
მისათა მთავრობად. და იჯდა იგი მცხეთას ქალაქსა: **ქ~** ამათ
უოევადათა ჟამთა შ~ა იყვნეს წ~ნი მამათმთავარნი. **ქბრამ**,
უსაკ და **უაკობ**, და დიდი ღ~ის მზრახველი შოსე. და ყ~ლნი **ქ~წყლ-**
ნი ვ~ე ჟამადმდე აღექსანდრეს მეფისა მაკედონელისა. რ~ ესოდე
ნნი იმეფნეს ამათ ჟამნი, ვ~დ ყ~ლნი მამათმთავარნი, და წ~წ-
ყ~ლნი, და **შუეფობან**. სირიელთა სპარსთა, და **შაკედონთანი** ვ~ე

1-23 სტრ., 63r

შეფობადმდე ჰრომთა გარდაიცვალნეს. **ღ** ლექსანდრემან სპარსეთით მომავალმან, ანუ მიმავალმან სპარსეთად. დაიპყრა. ოდეს იგი ქართლი, და დაუტევა კაცი ერთი **ჯ**ზონ ორასითა მკედრითა, რ[~]ლნი იყვნეს **ქ**ტალიელნი. და თჳნიერ **ძ**ავადთა რაოდენნიცა აზნაურნი არიან საქართველოსა შ[~]ა ყოველსა, **ჯ**ზონის მკედართა არიან ძენი: **ჯ**ა ესე ვიდრემე სიტყვაჲ პირველი აქამდის:

სიტყვა მეორე:

ქყო ვინმე ჭაბუკი სახელით ქარნავაზ ძე **წ**იოვეადთა, რ[~]ლი ზემო ითქვა. და დედა მისი იყო ასული. **ჯ**არიოს შეფისა სპარსთასა, და აღიზარდა დედამან მისმან ფარულად სპარსეთს შინა. მით რ[~] || სპარსთაცა შ[~]ა **შ** აკედონელთა იყო მთავრობაჲ. დაეშინოდათ მათი. ნუ უკ[~]წ **ჯ**არიოსის ნათესავობისა გამო არა რაჲ ევნოს ძესა მისა, და ეშინოდა აზონისაგანცა რ[~] მამა. და ყოველი სახლი ქარნავაზის, აღისპო **ღ**ლექსანდრეს მიერ. და შ[~]დ აზონის მიერ:

ჯა ვითარიქმნა ოცისა წლისა ქარნავაზ წარმოვიდა სპარსეთით და მოვიდა **შ** ცხეთად ა[~]დ ფარულად შიშითა **ჯ**ზონისათა, და ნადირობათა შ[~]ა კლდეთა შორის ტფილისისათა იპოვნა მრავალნი უნჯნი, და დიდროვანნი კერპნი ოქროდსა, და ვერცხლისანი დამალულნი. ხ[~] წარმოიხვნა იგინი კერძოთა მეგრელთასა იყო ვინმე თავადი დიდი სახელით ქუჯი, მისცა მრწემი დაჲ თჳსი ცოლად. **ქ**უჯის და ლაშქარი შეიკრიბა უნჯითა მით და მოკლა აზონ. და დაიპყრა **ჯ**ფხაზეთიდგან ვ[~]ე დარუზბანდამდე. და მაშინ მომკვდარ იყო **ღ**ლექსანდრე, და იწოდა მეფედ. და განაგო წესი შეფობისა სპარსთა 1-23 სტრ., 63v

შეფეთა წესისაებრ. და ამან შეაწყო ენისა სინარნარეცა ქართული: **ღ**~ მრავალნი მეფენი იშვნეს ნათესავნი ამისნი მაგრა აღსწყდა ნათესავობა ამისი, და ერთი ოდენ ქალი დაშთა რ[~]ლსა მოჰგვარეს ქმრად **ქ**ართველთა ძედ სომეხთა მეფისა **ნ**ათესავისაგან სპარსთა მეფისა. სახელით **ჯ**დერკი ჟამსა აგვისტოს კეისრისასა, და იქმნა ქარნავაზიანთა შეფობისა გარდაცვალებაჲ **ჯ**რშაკიანთად, **ჯ**ა ესე ვ[~]ემე სიტყვაჲ აქამდის

სიტყვა მესამე:

ჯმის ადერკის ზე იშვა უფალი ჩვენი **ქ** + **ქ** ე, და ამან ადერკ იმეფა **შ**არტ ჟამადმდე **ღ**აიოსს. და **ქ**ლავდი **ქ**ეისართა და ამისგან შთამოვიდეს **შ**ეფენი რაოდენნი მე ვ[~]ე ჟამადმდე **ჯ**იოკლიტიანე **ქ**ეისრისა. და ჟამსა მას აღსწყდეს ძენი **ჯ**დერკისანი **ჯ**რშაკიანნი, და ითხოვეს ქართველთა სპარსთა მეფისა **ღ**ოსროვისაგან ძე მეფედ, და მისცა უმრწემეს ძედ თვისი მირიან მეფედ ქართველთა და შვილთა ზემო თქმულისა **ქ**ართლოსისათა, და არა შეიცვალა გვარი მეფობისა. რ[~] **ღ**ოსროცა მეფე მამა მირიანისა არშაკიანი იყო ა[~]დ შეიცვალა სახელი გვარისა მით რ[~] არღარა არშაკიანად, ა[~]დ **ღ**ოსროვანად იწოდნეს **შ**ეფენი **ქ**ართველთანი:

ღ~ მეფე იქმნა სომეხთა ზ[~]ა უხუცესი ძმად **შ**ირიანისა **ღ**ი რდატ ამან უკვე **შ**ირიან ისმინა ვ[~]დ **შ**ეფე იქმნა **ქ**ო-

სტანტინე ურომს მე კოსტა დიდისა და ნათელს ილო სილივისტ-
როს მიერ ურომთა პაპისა, და შდ რაოდენთა არა ფდ
მრავალთა წელთა მოვიდა ქალწული ნინა და განანათლნა
1-23 სტრ., 64r

ყლნი საქართველონი შვილნი ქართლოსისანი ნათლითა ჭტი
სა სარწმუნოებისათა, და თვთ მეფემანცა მირიან ნათელ-
ლო და ყლთა ქართველთა უსტათი ცნტიოხელ შამათ მთავრისათა,
რლიცა აღრაცხილ არს უსტათი იგი რიცხვსა შორის სამას ა-
თვრამეტთა ნიკიელთა მამათასა: ლწნ მეფემან კოსტანტინე
ჟამსა ამის მირიანისასა ჰპოვა ცხოვრება ყოვლისა სოფლისა
პატიოსანი პისა და შაცხოვრისა ჩვენისა უიქესი. ხ
ყერხისა საუფლოდსა ფიცარი ცხოველსმყოფელისა პისა, და
სამსჭვალისა საუფლოდ რლი არს დღეს სამეფოსა ქალაქსა შო-
სკოვს წარმოუგზავნა ამას მირიანს კეისარმან კოსტანტი-
ნე:

ღ იშვნეს ამის შირიანის ნათესავისაგან რაოდენნიმე რომელთაგანი
არს უახტანგ პირველი რლსა მგელ ლომად სახელს დებენ სპარ-
სნი და ესე ვახტანგ იყო ჟამსა იუო დოსი პლისა და მისა მისისა
ზრკადისასა: ღმან ვახტანგ უწოდა ქართილსა კათალიკოსსა
კათალიკოსი ბრძანებითა ანტიოხელისა უატრიარხისათა რ
წელსა ქვეშე ცნტიოხელისა უატრიარხისასა იყო ყლი საქართ-
ველოდ ამანვე განჰყო საეპისკოპოსოებად სამეფოდ თვისი და
დაადგინნა უპისკოპოსნი. ათორმეტი ქართლს, ათორმეტი
პავახეთს ორი იმერეთს, და ცხრაჲ კახეთს, და ესე ყნი წელის
ქვეშე ჰყო შცხეთისა, და ყისა საქართველოდსა კათალიკო
სისა: ამანვე შეფემან უახტანგ აღაშენა ქალაქი ღფილი-
სი, ქალაქი. ნისანი, გაღმართ ღფილისისა. ქალაქი ქალაქი
1-23 სტრ., 64v

კალისი, ჩრდილოთ კერძო ღფილისისა, და ქალაქი კასპი აღმოსავ-
ლით კერძო იფლის-ციხისა, ამანვე აღაშენა უკვლესიად
საკათალიკოზო მცხეთას, სახელსა ზედა ათორმეტთა მოციქუ
ლთასა: ლშდ ვახტანგისა შთამოვიდეს რაოდენნიმე მეფენი, და
ასწყდეს კდ: და ესე ვემე სიტყვაჲ აქამდის:

სიტყვა მეოთხე:

ღქა უკუჭ ვიტყოდეთ შეფეთათვის ღაგრატონთა რლნი შდ აღ
წყვედისა ღოსროვანთასა ესე იგი შვილთა შირიან, და უახტანგის-
თა იქმნეს შეფედ და რომლითა უკუჭ მიზეზითა ამით. ვდ
მოიოტრა რა უუდეად იფესპასიანეს მრ, და ღიტესა რლნი მე უბრ-
აელთაგანნი ივლტოდეს ფარულად შვილნი ტყვეთაგან წარსხმულთა
იტალიად შთამოსრულნი შვილთაგან კლეოპასთა რლი მოი-
ხსენების საღთოსა შინა სახარებასა. || უუკას მიერ

უსენი მოვიდეს უერისალიმად მოოტრებულსა მას ქალაქსა. და
დაემკვიდრნეს მსგავსად მწირთა ქალაქსა მას სამშობლოსა თვისა.
ხ ჰხედვიდეს რა მოოხრებასა უიუდეასსა ვერ შემძლეთა ყოფი-

სათა რ~ მკვიდრობდეს **ქ**~ ეანენი ფრიად უმრავლესნი **უ**დიანთასა.
შვილთა მათ ფარულად მოსლვითა ლტოლვილთასა ჰყვეს განზრახვა
და წარმოვიდეს აღმოსავალად და მოიწივნეს დიდსა ერმანიასა ხ~ მთ-
ავართაგან სომეხთასა შეწყნარებლ იქმნეს მით რ~ გამოიკითხეს
რა მათი იგი **ნ**ათესავობად, ჰსცნეს ვ~ დ ტომისაგან **ზ**ავით და
სოლომონ **შ**ეფეთა ისრაილისათა იყვნეს: **ქ**~ ძმა ერთი მათგა-
ნი დაადგრა მუნ, და ექვსი მათგანი წარმოვიდეს ქართლად,
1-23 სტრ., 65r

და ვითარ მოიწივნეს **ნ**ისანად სამეფოსა ქალაქსა ქართველთასა
ჯერეთ არღა აღწვედილ იყვნეს მეფენი ხოსროანნი, და მეფობდა მა-
შინ **ს**ტეფანე და მისგანცა შეწყალებულ იქმნეს ფ~ დ და ნათელ-
ილეს, რ~ ებრაელთა ჰსჯულისა შემწყნარებელ იყვნეს მამულსა
მათსა და უხუცესი მათი სახელით **ღ**ურამ მეფემან სტეფანე
წმის სპასალარ ყო. ესე იგი. ქერთ მარშალ ჰყო და სხვანი მიიქცნ
ენ რომელსამე ადგილსა:

ქ~ **ღ**ურამ ქერთ მარშალი დავითიანი სტეფანე მეფისა იყო კაცი
ფ~ დ მჯნე მეცნიერ წერილსა, და ფ~ დ მორწმუნე და ჟ~ ა მას საქარ-
თველო იყო შერთულ **უ**მპერიასა **ს**ეისრისა **ღ**ერძენთასა რ~ ლი იყო დიდი
იუსტინიანეს მიერ, და მიემთხვია პატივსა **ს**ურატ პალატობისასა: **ქ**~
ჟამსა ამას გადგნენ **ს**ომეხნი **ქ**~ ისაგან **ს**ათოლიკე **უ**კლესიისა,
და ამისა ჟამსა იქმნა მოქცევა აფხაზთა სარწმუნოებად ჰემმ-
არიტისა **ქ**~ ეს **ი**~ ისა ჩვენისა ქრუმენტოსის ვისმე მიერ **უ**სტ
ინიანე **ს**ეისრისა საჭურისისა, რ~ ლიცა ნათესავით იყო აფ-
ხაზი რ~ ამან ჟამადმდე აფხაზნი წარმართ იყვნეს:

ზა გურამ იგი დღითი დღე წარმატებოდა წ~ ე **ს**ეისრისა და მ~ კდა
სტეფანე იგი მეფე და **შ**ეფედ იქმნა გურამ ყოველთა ქართველ-
თა, და აფხაზთა ზ~ ა ნათესავობისათვის საწ~ წყ~ ლოქსა, და სიმხნი-
სა მისისა: **ზ**ა ესე ვ~ ემე სიტყვაა აქამდის:

სიტყუად მეხუთე:

ზც ვ~ რ ჰშთამოვიდეს რომელნი მე მეფენი **ღ**ურამისგან და გა-
ნიყვნეს სამეფონი ორად, ესე იგი რაოდენიცა მრავალ
1-22 სტრ., 65v

გზის მოხსენებულ არიან აქა შვილნი ქართლოსისნი ჰხვდა პ~ ლსა,
და მეორესა **წ**ფხაზეთი და ჟამთა ამათ შ~ ა განთავისუფლდა
ჯელის ქვეშეობისა ანტიოქელთა **ს**ატრიახისათა **ს**ათოლიკოზი
მცხეთისა. და ყ~ ისა საქართველომსა **უ**ოანე ჟამსა მეექვსისა
კრებისასა. ხ~ იყო მეფე ვინმე ქართველთა სტეფანე ძეთაგან **ღ**უ-
არამისთა, და ჟამსა ამისა გამოცხადნა ყ~ დ უღმრთო **შ**ახმედ:

შ~ დ მეფეთა რაოდენთამე აღსწყდა მეფეთა ქართველთა დავითიანთა
ძეთა **ღ**ურამისათა **ნ**ათესავობად და დაიპყრა საქართველოდ
წფხაზთა მეფემან დავითიან მანვე **ღ**ახტანგ პ~ ლმან. რ~ ლი იყო ძეთა-
გან გურამისთა, და ამის ბაგრატის გამოეწოდა **ნ**ათესავთა მისთა
ღაგრატოვანი:

ქ~ ესეცა საუწყებელ არს. რ~ გურამის ჟამითგან იწყეს განმ-

რავლებად ძეთა ქართველთასა სკოლათა შ^ა სოსტანტინე პო-
ლისათა და მოვიდეს ქართლად და ჰქმნეს სკოლანი ენითა ბერძუ-
ლითა, და იწყეს თარგმანებად წერილთა, და შვილის შვილი **ღ**აგ-
რატისი დავით მესამე რ^ალნ აღაშენა საყოფელნი მოოჯრებულ
ნი საქართველოდსანი უმდლოთა **შ**ახმედიანთა მიერ გამოჩნდა
დავით უძლეველად და არღარა ჰმონებდეს სპარსთა არცა **ღ**ერძ
ენტა. ა^ად თავისუფალ იყვნეს **შ**ეფენი ქართველთანი შვიდნი
ვიდრე **შ**ეფადმდე თამარისა: **ზ**ა ესე ვიდრემე სიტყვაჲ აქამდ-
ის:

სიტყუა მეექვსე:

1-21 სტრ., 66r

წყვნეს უკუ^აშ მეფის დავით მესამისა შ^ად მეფენი. დიმიტრი
ძე დავითისი, და ძენი დიმიტრისანი. პ^ალი დავით. და მეორე **ღ**იორგი რ^ალი
იყო შვენიერ ხილვითა, და ახოვან გვამითა დიმიტრი უკუ^აშ მოკუ^ად-
ა და არა დაშთა ნათესავი მისი. ხ^ა **ღ**იორგი ერთი უკუ^აშ ასული
ჰყვა რომელა საკვირველი **ღ**ამარ:

ამან უკვე გიორგი ცხოვრებასავე თვისსა დაადგა გვრგვნი
ასულსა თუისსა **ღ**ამარს, და აღიარეს ყოველთა ქართველთა, და აფხ-
ხაზთა **შ**ეფედ. ხ^ა იყო თამარ ოდეს დაადგა გვრგვნი მამამან ათორ-
მეტისა წლისა. და შ^ად ორისა წლისა მოკვდა მეფე იგი გიორგი
ჰაბუკი, და დაფლეს იგი საფლავსა პაპისა მისისა მიერ დავით
დავით მესამისაგან აღშენებულსა ფ^ად შვენიერ გებულსა
ღაენათს:

შაშინ სცხეს **შ**ეფედ თამარ ყ^აისა საქართველოდსა, და აფხაზ-
ეთისად, ქალაქსა **ნ**ისანს, და შერთეს მას ქმარი, რ^ა არა უმკვი-
დრო იქმნეს სამეფოდ მისი ძე ოვსთა მთავრისა სახელით დავით
რ^ალი იყო მისვე დავითიან **ღ**აგრატოვანისა შთამომავლობის-
აგან ესრეთ რ^ა მეფენი ვინმე ყვანდეს ორნი ძმანი ამისვე სამე-
ფოსანი. დავითიან **ღ**აგრატოვანნი შვილთაგან მრავალჯერ
მოხსენებულისა **ღ**ურამისთა პ^ალსა უკუ^აშ ძმას ეწოდა დიმი-
ტრი, და მეორესა გიორგი. დიმიტრი უკუ^აშ იყო მეფედ მაგრა
ძმამან მისმან **ღ**იორგი მიულო **შ**ეფობაჲ, და ძე უკუ^აშ

1-23 სტრ., 66v

ესვა ერთი ყრმა მცირე მეფესა **ზ**იმიტრის იგიც მისტა-
ცა ძმამან მისმან **ღ**იორგი, და მისცა ოვსთა მთავარსა მძევლად.
ხ^ა მთავარი იგი ოვსეთისა იყო უშვილო, და მემკვდრედ თვისად შეიწყნ-
არა ყრმაჲ იგი, და მაშინ ოვსნი, და ყაზარდოელნი იყვნეს ყოვ-
ელნი **ქ**ენენი, და ამის ყრმისაგან იშვნეს მრავალნი ოვსეთს
შ^ა: **ღ** შ^ად ამისა მრავალთა წელთა, მისცა დაჲ თვისი რუსუდ-
ან ცოლად მეფემან გიორგი მამამან **ღ**ამარისამან მთავარ-
სა ოვსთასა **ღ**აგრატოვანსა. ხ^ა ჟამსა სიჭაბუკისასა დაქრი-
ვდა ქალი იგი და მოიქცა ძმისავე თვისისა საქართველოდ, და მოი-
ყვანა თვსთანა მე მახლისა თვსისა [საქართველოდ] ყრმაჲ
ზავით ქმარი თამარისი. და აღიზარდა იგი, ხ^ა გიორგი ასული-

ცა თვისი თამარ მისცა აღზრდად დასა მას თვისა ქუსუ-
დანს: **ღ** რაჟამს იგი მეფა იქმნა თამარ. და ენებათ ქმარი
მისთვის ქართველთა. და აფხაზთა, რათა არა უმკვიდრო იქმნეს
სამეფოდ, მაშინ ძიება ჰყვეს რათა თუ რ[~]ლი ჰპოვეს ღირსი
ქმრად მეფესა მათისა, ჰთქვეს. ვ[~]დ ჭაბუკი ესე დავით
ნათესავი არს მეფეთა ჩვენთა **ღ**აგრატოვანთა. და კეთილ ზრდილ
და მწნე, ამისი ჰყვეს გამორჩევად, და თამარცა ითხო საქმედ
ესე, და ჰქმნეს ქორწილი ვითა ჰშვენოდა სიმაღლისა ებრ მეფობი-
სა ქალაქსა **ჩ**ისანს:

მრავალნი უკუ[~]წ საკვირველნი ჰქმნნა თამარ, ვითარ იგი მო-
იუთხრობენ მატიაწენი მცხეთისა, და გენათისანი, მრავალ-
ნი მძლავრნი და ზვავნი მეფენი უცხო თესლნი დაამდაბლნა
1-23 სტრ., 67r

წინა-აღმდგომნი თჳსნი, მრავალნი **ღ**კლესიანი და **შ**ონასტერნი აღაშენნა,
და აღშენებულნი განამდიდრნა: **ღ** სომეხთა მეფენი. დაღვანისნი ხარ-
კსა მისცემდენ მას. და ჰყვა მწედართ განწესებულნი კაცნი, ვითარ სამასი
ათასნი : **წ**მისგან უკუ[~]წ ერთისა ძისა, მისისა **ღ**ნი ხ[~] ასულისა რ-
უსუდან:

წმან უკუ[~]წ დაჰყო მეფობასა შ[~]ა წელიწადი ოცი, და ესრეთ მოვიდა
იგი წინაშე **ღ**ისა, და იქმნა ძე მისი **ღ**ნი მეფედ წლისა ათ-შვიდმე-
ტისა: და ესე ვ[~]ემე სიტყვა აქამდის:

სიტყუა მეშვიდე:

შოკვდა **ღ**ნი მეფე, და დაშთა ყრმად მცირე სახელით დავით, ხ[~] მეფა
იქმნა ქუსუდან დაჲ მისი, რ[~]ლიცა დაღათუ შვენიერ მსგავსდ
დედისა თჳსისა, გარნა არა საქებელ ვითა სანატრელი იგი დედაჲ
მისი: **წ**მას უკუ[~]წ ქუსუდან განუდგა თავადი ვინმე ქართ-
ლისა, და ვ[~]რ ჰყო ვ[~]დ მოწებაჲ მისივე. მისცა მძევლად თავადმან
ძე თვისი, ხ[~] იხილა რა რუსუდან მძევალი იგი, ეტრფიალა მას გა-
რნა არა ისიძვა. ა[~]დ ქრმად შეიყვანა იგი პალატსა თვისსა სამეფო-
სა:

წმისსა უკუ[~]წ მეფობისა შინა, მრავალი უკუ[~]წ ბოროტნი
იქმნეს სამეფოსა შ[~]ა მისსა. და განრისხნა ღ[~]ი, და იქმნა
მოოხრებაჲ ყ[~]ის ქართლისა სპარსთა მ[~]რ ვლტოლვილთა თათართაგან,
ხ[~] თათარნი ამისსა სამეფოსა შ[~]ა დამპყრობელიქმნენ სპარსეთი-
სა. და მრავალთა ადგილთა აზიისთა, ხ[~] იყო პ[~]ლი მათი **ჩ**ინგიზ,
რ[~]ლი ყაენ იქმნა: **ღ** ჩ[~]ნ დავსდუმნეთ საქმეთა თჳს **ქ**უ-
1-22 სტრ., 67v

სუდან მეფისაჲთა. და ნუ განვაცხადებთ მას. ვინაჲთგან იყო ცხებ-
ული **ღ**ისა, და მართ მაღიდებელი:

შოკვდა უკუ[~]წ მეფა ქუსუდან. და დაშთა ძე სახელით დავით
რ[~]ლსაცა ჟამსა თჳსსავე ცხოვრებისასა ჰსცხო მეფედ: **ღ** თათარ-
ნი მეფობდეს მაშინ საქართველოსა ზ[~]ა. რ[~] რუსუდან წარსწ-
ყმიდა თჳთ მპყრობელობად, და თათართა ძე **ღ**იორგი მეფისა, რ[~]ლი
იყო ძმისწული ქუსუდან მეფაჲსა სახელით **წ**ავით. და ძე რუსუ-

დანისი დავით, ორნივე ერთად მეფედ ჰყვეს, რ~ლთა სიგელნი სამეფო-
ნი იხილვებიან დღესაცა ქვემოწერილნი ესრედ: „სიგელი ესე
ძე დავითისაგან ქვემო წერილი არს. და ძე დავითისგან ქუჭ მოწერილია:
ქ~ დავით ძე რუსუდანისა ფ~დ მორწმუნე, და ღ~ის მოშიში იყო,
გონიერ. და კეთილ მსაჯულ, და სხვაცა იგი დავით ესრეთვე, მაგრა
ჟამსა სიბერისასა სოლომონს მიემსგავსა ძე იგი **ქ**~იორგისა
დავით:

წმათ უკუჭ თან მოსახელეთა მეფეთა. ფრიადი აქენდათ სიყვარული
ურთიერთარს. გარნა კაცთა ბოროტთა შუა ჰქმნეს ბოროტნი
საემშაკონი სიგლისა მიზეზნი, და რათა არა განგრძელდეს სიძულილი,
შორის ორთავე მათ დავითთა, ჰქმნეს განყოფად სამეფოთა რ~ დავი-
თს ძესა **ქ**~იორგისსა ჰხვდა ქართლი, კახეთი, შირვანი, და ჯავა-
ხეთი, რ~ლარს სამთავრო ახალ ციხისა, და ყაბარდია, ოსეთი და
ქისტეთი, რ~ ოსეთი. და ყაბარდია დაიპყრა სანატრელმან თამა-
რ, და ქისტეთიცა. და და ჯიქეთი ეგრეთვე. თვარე ჟამადმდე **მ**~ამ-
1-22 სტრ., 68r

არისა. არა იყო მეფეთა საქართველოსადთა: და ძესა **ქ**~უსუდანისსა
ჰხვდა იმერეთი, გურია, ოდიში, რაჭა, აფხაზეთი, სვანეთი, და
ჯიქეთი: **ქ**~ თვნიერ აფხაზეთისა. რადცა ჰხდვა დავითს ძესა რუ-
სუდანისსა ყოველივე საქართველო არს, და ეწოდების ქვემო საქარ-
თველოდ , და ქართლსა, კახეთსა, და ჯიქეთსა, რ~ლარს ახალციხისა
სამთავრო, ეწოდების ზემო საქართველოდ ორივე ესე ზემო და
ქვემო საქართველო ქართველთა **ქ**~ათალიკოზისა იყო **ქ**~პარხია
მაგრა სხვად სამეფოდ რა იქმნა ქვემო საქართველო, **წ**ფხაზე-
თისა **ქ**~ათალიკოზისა იქმნა **ქ**~პარხიად:

ქ~ საუწყებელ არს ესეცა. რ~ ძისაგან **ქ**~უსუდანისა არიან მე-
ფენი იმერთანი, და ძისაგან **ქ**~იორგისა არიან, დღესა რუსთა
იმპერიასა შ~ა მყოფნი ძენი ქართველთა მეფისანი, და დღეს მყოფნი
ქართლსა და კახეთს მეფენი, ძენი კახთა მეფისანი:

ქ~ერმეცა საუწყებელარს ესეცა, რ~ ჟამსა ერთ მეფობისასა იყო,
სამეფოდ ქალაქად მცხეთა, მაგრა ვინაითგან მისცვალა სა-
ნატრელმან მეფემან **ქ**~ახტანგ პირველმან, **ჩ**ისანს. და **ქ**~ფილ-
ისს ქალაქი სამეფოდ იქმნა სამეფო ქალაქად **ჩ**ისანი, რ~ლი გაღ-
მართ ტფილისისა აღმოსავალით, რ~ლსა დღეს მოოჯრებულსა
მას მინდორს ეწოდების ავლაბარი: და ესე ვიდრემე სიტყვად
აქამდის:

სიტყუა მერჭე:

საუწყებელ ვიდრემე არს ესე. რ~ შ~დ **წ**ავით მეფისა ძისა რუ-
1-23 სტრ., 68v

სუდანისა, რ~ლა მამა იმერთსა მეფეთა, არღარა ჰმონებდენ შვილთა
წავითისთა **ქ**~თავარნი **მ**~დიშისა რ~ლსა წოდებულ ჰყოფენ დადი-
ანად. და **ქ**~თავარნი **ქ**~ურისა, რ~ლა **ქ**~ურიელი, არცაღა აფხაზნი,
არცა **ს**~ჰანნი, და არცა ჯიქნი, ა~დ თვსად თვსად იმთავრნეს, პ~ლნ მათ შ-
ორის მყოფნი თავადნი. **ქ**~ აფხაზნი. და **ქ**~ იქნი მოდრკეს უსჯულოებ-

ადცა, გარნა მხოლოდ იმერელნი ოდენ მონებდეს, დაღათუ რაჭველ-
ნიცა, ანდ რაჭა არა სამთავრო არს, ანდ მისვე იმერეთისა ნაწილი
არს: **ღ** ძეთა დავითისთა ძისა **ღ** იორგისთა ჰმონებდეს ყოველნი ქა-
რთველნი რადვეცა ჰხუდა, გარნა არღარა ყაბარდელნი, არცაღა ოვ-
სნი. და არცა ქისტნი, და მისდრკეს უსჯულიებადცა ყაბარდელნი, ოვსნი
და ქისტნი:

შრავალ ჯერ განრისხდა უკუჭ ღთი საქართველოსა ზა უკეთუ-
რებათა თვს ქართველთასა, მაგრა ოდეს მოიქციან ღთისა მყის შე-
წყალებულ იქმნიან. მსგავსად **ს**რაილთა ერისა, ვა მოგვეთხრო-
ბის წიგნთაგან || **შ**ოსესთა, კდ **ს**უნავესთა. || **შ**საჯულთა. || **შ**ეფე-
თა. || **ნ**ათთა. || და **ქ**წარმეტყველთასა:

ღ ჰმონებდეს მეფენი ქართველთანი თათართა ნათესავთა: **ჩ**ინგიზისთა,
და მეფენი იმერთანი **ს**ყისარსა, და უმეტესი უკუჭ მშვიდობად
აქუნდა ვე იმერთა მეფეთა. და იცხებდეს **უ**კლესიასა **ქ**უთათისასა,
და სამეფო ქალაქ მათდა იყო **ქ**უთათისი:

ნუ დაუტევებთ უკუჭ **ღ** იორგი მეშვიდისა სახელსა, რომელი იყო
მეფე ქართველთა, რლიც ღირს მოხსენებისა არს: **ს**ე უკუჭ წოდე-
ბულ **უ**არსკვლავად განთიადისა მატთანეთაგან ქართლისათა, მით
1-23 სტრ., 69r

რ ფდსა უკეთურებისა ღამესა შა იყვნეს მეფობადმდე მისა
ქართველნი **შ**ეფენიცა და მთავარნი, მაგრა აღმოიჭვრუა რა **ღ** იორგი
უარსკვლავმან განთიადისამან, განანათლა ღამე იგი სიბოროტისა
და მერმელა **შ**ხემანცა სიმართლისამან განანათლა სამეფოდ მისი:

ღ უკეთურებასა რა ვიტყვი. არათუ სარწმუნეებისაგან **ქ**ტისა
განსვლასა ვიტყვი. ანდ ბოროტთა საქმეთა: **ღ** არნა ამისა მეფობასა
შა დაჰსცხრეს ყნი იგი კაცნი უკეთურნი სიბოროტეთაგან მათთა. და
იქმნა შეცვალება კეთილ მადლიერად. და მეფობასა შა მისსა
იყვნეს **ს**ყისარნი **ღ** ერძენთანი **ს**ალეოლოდნი, ეგრეთვე მეფობისაცა
შინა მამისა მისისასა: **ღ** **ს**რომაელთა, და **ღ** ერძენთა შორის იყო
განყოფილება ჟამსა მას არა ახალი, ანდ ჯერეთ არღა ქმნილ იყო
სრებად ქლორენცას: და ესე ვიდრემე სიტყვად აქამდის:

სიტყუა მეცხრე:

ღ რა საიჭველ სადამე არს შდ **ღ** ურამ დიდისა შეცვალებად
ღ უარისა მეფეთა ქართლისა და კახეთისათა, ანდ მისვე
დავითის და გუარამის ძეთაგან არიან, რტონო ხისა კეთილ სიტყვერისა
ღ აგრატისანი უცვალებლად, და ღათუ იცუალა შდ **ღ** ამარის
ასულის **ქ**უსუდან მეფადსა **ღ** ჭარი **ნ**მერთა მეფეთა ოდენ
განისაკუთრეს შეცვალებად იგი, და იგინიცა შდ ერთისა ცვ-
ალებისა არღარა აღსწყედენ, ანდ მისვე რუსუდანისა არიან ძეთა-
განნი:

ღ წყოდენ უკუჭ მაღალ მსვლელობამან თქვენმან, უკეთუ
არა მიჰყრობდეს მე აღვირი თქვენისა მორჩილებისა. დუმი-
1-23 სტრ., 69v

ლი შემიპყრობს აქა გულვებადთა თჳს მოსათხრობელთა, და ვერ დამპყრო-
ბელ ცრემლისა ვარ თქმადთა თჳს, გარნა ვინადთგან ითნებს თქ-
ვენი ეგე შალალ მსახურებად საქართველომსა შეეფეთა ტომთა
განყოფათა თჳს. და პროვინციათა თჳს საქართველომსათა შემეცნებ-
ასა. ესე არა დაიტევების:

უყვნეს უკუჭ შდ ღი მემვიდისა მეფენი ძეთაგან მისთა რა-
ოდენნი მე. და ლათუ არა ფდ მრავალნი, ხი იქმნა მეფედ უახ
ტანგ მეოთხე, და ჟამსა უკუჭ ღაგრატისსა მოიძულვა ღნ ნათესა-
ვი ქართველთა, რ მრავალ ჯერ იქმნა მოოტრება საქართველომსა,
მაგრა ესე ვრი არა ოდეს, რ უღმრთომან ხანგ თემურ ჰყო სა-
კვრველი მოოტრებად. რლი არა სადა სმენილ არს:

შოიწია უკუჭ მძლავრი იგი. პდ ქალაქი იგი სახელოვანი. სა-
და იცხებდეს მეფენი, რლარს ჩისანი, ღფილისი, კალისი და ზმანისი,
შცხეთა, კასპი, ღორი, ორბნისი, და ყნი ქალაქნი ქართლისა-
ნი, ეგრეთვე კახეთისანი ყოველნი, და იმერეთისანი, ბრწყინვალე იგი
ქალაქი, ქუთათისი, სამეფო ქალაქი იმერთა ყოვლითურთ აღაოტრა, და
ესე ყი ხანთემურის მიერ ცეცხლითა აღისპო: ღ ერთი უკუჭ სა-
ქმე ახალი შემოიღო ყდ უღმრთომან მან, რ ტყვისა წარყვანებად
ჰქმნა არცა ერთისა, ად მოასხიან რა სიმრავლენი ბევრთანი, მამანი
და დედანი. ჰაბუკნი და ჰაბუკანი. ყრმანი და ყრმანი. მღვდელნი
დიაკონნი, სამღვდელთაგანნი. და მონაზონნი ყლნი უკვლესიად
მოასხიან, და დასწვიან უკვლესიასა შა: ღ უკანასკნელ მოა-
გონა მამამან მისმან ეშმაკმან ესეცა. რთუ სადამე ცხოველს
1-23 სტრ., 70r

მყოფელსა შა შეურაცხ ჰყოფდის განარინიან, და მრავალთა ვჰგონებ
ვდ მილიონისა უმრავლესთა და იდგეს გვირგვინი წამებისა:

ღ დიდი იგი უკვლესია შცხეთისა. რლი აღაშენა მეფემან უ-
ახტანგ პლმან, რლისა იყო გებულ კამარანი, და სვეტნი მარმარი-
ლოსანი. და იატაკი მარმარილომსა. ჯერეთ მოწვა ცეცხლითა ბილწმ-
ან მან, და მერმე ძითურთ აღმოჰფხურა იგი და სხვა || ნაბუზარ-
დან იქმნა სახლსა შა ღისასა, და ყნი საეპისკოპოსონი
უკვლესიანი. და მონასტერნი ქალაქთა და უდაბნოთანი სდ დააქცი-
ვნა ძირი თურთ, დასცა ერთი უკვლესია განერა აღუფხვრულ-
ად ყოველთაგან მისთა, თვინიერ უკვლესია ღოდისა, რლი მ-
აშინ მონასტრად იყო, სადა მდებარე არს ღუამი განმანათ
ლებელისა ჩვენისა ჰი- სა ქალწულა ჩინასი, და ესე დაჰფარა
ღნ, რ მძლავრთაცა ეშინისთ ზოგჯერ სიწმიდეთაგან, და დაი-
ფარა სიწმიდედ იგი მაშინ, ვითა || უერემიას მიერ დამალულნი
სიწმიდენი:

შრავალნი უკუჭ ბრძოლანი აჩვენეს მაშინ ქართველთა
ხანგ თემურს, რ მეფე ღაგრატ ფდ მჯნე იყო ბრძოლათა შა,
ხი შდ ვერ განერა მეფეცა. ად ბრძოლასა შა აღსწყვიდნეს ლა-
შქარნი მისნი. და შეიპყრეს თვთ მეფე, და წარიყვანა იგი ცო-
ცხალი უღმრთომან ხანგ თემურ: ღ დედოფალი ცოლი ღა-

გრატიისა, და მე ყრმა ჴიორგი განერნენ მცირეთა ვიეთმე მკე-
ვლითა. და რაოდენითამე კაცითა საერისთაოსა შა, და ეგრეთვე
კათალიკოზიცა სამოელ განერა მცირითა სამღვდელოთა,
1-24 სტრ., 70v

კაცითა, ლ ვითარ მოიწია უღმრთო იგი შირვანად, განუტევა მეფე იგი
ღაგრატ ცოცხალი, და მისცა მეფობავე მოკრებულისა მის სა-
მეფოთსა, და თვით წარვიდა სპარსეთად:

შაშინ არცაღა ერთი სოფელი, არცაღა ზაკი, არცა სახლი სადმე,
არცა ეკლესია იპოებოდა ქართლისა შა თვნიერ საერისთვოთა არა-
გვსა და ქსნისათა, ხ თუ სადამე მორჩნენ დაურღვეველად ჴკლე-
სიანი, იგინი, რ ლნი პ ლ აოკრებულ, და უშენ იყვნენ: ლ მოკვდა
უკუჴ მეფე ღაგრატ მწუხარებისა მისგან დიდისა. და არა ვინ
უწყის თუ სადა დაჴვლეს იგი. რ მცხეთა მოფხვრილ იყო და ყნი
ღკლესიანი, დარღვეულ იყვნენ: და ესე ვიდრე სიტყუაჴ აქამდ
ის:

სიტყუაჴ მეთე:

ჴ დ ლტიოხოს მეორისა, უღთოთსა მის ჴანგთემურისაგან
მოკრებისა, იქმნა მეფედ, ჴნი მე ღაგრატიისა გარნა სახელით
ოდენ მეფე. რ არა რად აქუნდა მას სამეფოდ, არცა იცხო მან, და
მოკუჴდა იგიცა ჴამსა სიჭაბუკისასა. და დაშთა ყრმად მცირე.
რომელი ლლექსანდრე. პ ლი. ხ იყო რა რვისა წლისა უწოდეს მეფედ და
იყო აღოკრებულ, ქართლი, ჯავახეთი, კახეთი, შირვანი და სა-
დაცა ვინ თუ სადამე განძრომილ იყო ჴშთამოვიდეს მითით, და
იწყეს შენებაჴ დაბათა:

ლ სანატრელი იგი დედა მისი ჴედოფალი, აღზრდიდა ლლე-
ქსანდრეს მეცნიერებასა შა საღმრთოთა წერილთასა. და მოჴგვა-
რა მას კოსტანტინუპოლოთ შომღვარი ვინმე კაცი ლისმეტყვე-
ლი, და დაისწავლნა ლლექსანდრე [კოტოვიძე] კნინლა ჴეპირ
1-23 სტრ., 71r

ყ ლნი საღმრთო წერილნი, და ყნი გარემისა მეცნიერებისა: ჴდა ვითარ
იგი იქმნა ოცისა წლისა, მეორემან ნემია იყო ჴლუდეთა ქალაქი-
სათა დარღვეულთა განახლებად, და სახლთა სამეფოთა, მაგრა ვე-
რღარა აღაშენა სახელოვანი ქალაქი ნისანი, ა დ ლვილისს
მისვალა ქალაქი სამეფოდ, და ყნი ეკლესიანი რაოდენიცა საეპის-
კოპოსონი, ანუ მონასტერნი მოფხვრნეს უღმრთოსა ჴან-
გთემურს, ყნივე აღადგინა და განაახლნა, და ჴყვის ჴნკენია
დიდი, რ ლიცა ჴკლესია განაახლის:

ლ თვთ იგიცა ჴკლესია დიდი შცხეთას აღაგო, მეორემან
ზორაბაბელ, და ჴყო ჴნკენია დიდი პ ლსა ოკდომბერსა, რ ლი
ცა დღეინდელად დღემდე ჴგიეს ყოველსა საქართველოსა შა დღ-
ესასწაულად დიდად: ლ სოფელნი, და ქალაქნი ყოველნი აღა-
შენნა, რ ფ დ მენე იყო იგი ბრძოლათა შა, და მჴსგავსად დავ-
ითის მისისა მისისა შეაძრწუნნა უცხო თესლნი რ მრავალგზის
ებრძოლა მათ მკვდრთა სპარსეთისათა, და რომელიცა აღი-

ღოს ქალაქი, და წარმოიღოს ნატყვენავი, და წარმოასხნის დედა წულითა ტყვენი, რჳს მივიდის სამეფოდ თვსად, მისცის მკედართა თვსთა ხუთი, და თვით აღიღის ერთი. და მიაართვის წათა ეკკლესიათა, ხჳ ტყვენი იგი არცა ერთი განისყიდებოდა, არამედ თუ სადამე სამეფოდ აღიყვანიან თვსთა ქალაქთა და სოფელთა დასახლდიან მშვიდობით, და უკეთუ თავადთა თვსთა სოფელთა უბრძანის თავადთა მათ დასახლებად, და რაოდენნი მკედართა ჰყვანდიან, ფასი მეფისაგან მიეცემოდ-1-22 სტრ., 71v

ის, და ქალაქთა, და სოფელთა მეფისათა დასახლდებდიან:

არმოც წელ უკუჲ იმეფა საკვირველმან მან. და არცა ერთისა ნახევარისა მიმღებელ იქმნა გლეხთაგან, და ჟა მეფობისა მისისასა, ვერცა თავადნი მიიღებდეს რასამე გლეხთაგან თვსთა, რა ხალ შენ იყო მაშინ სამეფოდ მისი. და ჰსწადოდა ფდ რათა აღეშენოს ქართლი: **ე** ყოველი მისი ათისაგან ერთი გლახაკთა მიეცემოდა, და ამით ვა შხე საყდარი მისი დაჰსდგა წინაშე ღისა, და იპყრა აფხაზეთი. და იმერთაცა სამეფოდ. და ყოველი რაოდენიცა განყოფადმდე აქუნდა ვე საქართველომსა მეფეთა, და ყაზარდიადცა, ოვსნი. და ქისტნი, და მახლობელნი აფხაზნი. ჯიქნი, და მახლობელნი იმერთანი სუანნი.

და იქმნა ერთ სამეფოდ, ვა პლ მამათა მისთა აქუნდა:

ზა ვითარ იგი იქმნა ორმოცდა რვისა წლისა Ⴢლექსანდრე დიდი. მოუწოდა ძეთა თვსთა, რლთა პირმშოდ მონაზონ იყო, სახელით დავით, და **თ**ახტანგს უკუჲ მისცა, რლი იყო ძე მეორე აფხაზეთი ჯიქეთი, სვანეთი, ოდიში. გურია, და ყოველი სამეფოდ იმერთა მეფეთა. და უწოდა **შ**ეფედ: დიმიტრის მისცა. ქართლი. ჯავახეთი. ოვსეთი ყაზარდია, და ქისტეთი, და უწოდა მეფედ: **ე** უმრწემესა ძესა **ღ**იორგის მისცა [....] კახეთი, ზერეთი, რლსა შა არს ჰარი, და კავი, მცირენი თემნი, და შაქისი, სადა მჰსთავრობდა აქამდე აჯიჩალაბი, და შირვანი რომლისა დედა ქალაქ არს შამახია და არა უწოდა მეფედ ად მთავრად. და მოუწოდა მთავართა სამეფოსა თვისისათა ყოველთა. და ესრეთ მოათვალნა იგინი ძეთა თვსთა, 1-23 სტრ., 72r

და დასდვა მაშინ ყა სამეფოსა ძეთა თვსთასა სულსა ზა ნახევარი მარჩილისა, და სხჳად არა რად: **ე** ძესა მას თვსთა პირმშოსა მონაზონსა დავითს მისცა **ს**ათალიკოსობად მცხეთისა. და ყისა საქართველომსა, რლიც აქუს ვე ჳელის ქვეშე დღეს **ს**ათალიკოსსა საქართველომსასა, და თვით მონაზონ იქმნა, და სახელ იდვა **ტ**თანასი, და განბრწყინდაცა ღვაწლითა მონაზონებისათა, და ესრეთ მივიდა მრჩობლითა გვრგვნითა წინაშე **ა**ისა.

ე ჟამსა მეფობისა მისისასა იქმნა კრებად ქლორენცას, და ჟამსა დასასრულს მეფობისა მისისასა აღიღეს კონსტანტინუპოლი თურქთა: და ესე ვე სიტყჳა აქამდის:

სიტყჳა მეათერთმეტე:

ტლექსანდრე უკუჲ პლისა ძეთა ვიტყოდეთ განყოფასა ესრეთ, იქმნა რა

მეორე ძე **წლექსანდრესი** **წახტანგ** მეფედ იმერთა, აფხაზთა, და სხვათა რ~ლი ითქვა, მოკუდა უკუჭ, უშვოლოდ და არღა აღწყვედილ იყუნეს ძენი **ქუსუდანისანი**, რომელა მეფენი იმერთანი, და სამეფოდ მათი დაიპყრეს მათვე, და აფხაზეთიცა ეგრეთვე, და ოდიში და სხვანი თვსთავე მთავართა დაიპყრეს, რ~ლთა აქვნდა **წლექსანდრესამდე**. პლ~ისა: **ღ~** ზიმიტრი მათვე ქართლისა ძეა მესამე **წლექსანდრესი**, და **ღ~** მთავარი კახეთისა ჰმონებდენ მეფესა სპარსთასა, და განიყო სამეფო ორად, მაგრა ჯავახეთი, რ~ლ არს პროვინცია ახალ ციხისა, დიდით მთავრითურთ თვისით ჰმონებდეს მეფესა **ზიმიტრის**:

შონაზონ უკუჭ იქმნა მეფეცა **ზიმიტრი**, და უწოდეს **ზამიანე** და მეცა მინახავნ ხატი მისი მონაზონებისა სახითა, რ~ სადაცა მე ვი-1-22 სტრ., 72v

მყოფებოდი მონასტერსა შ~ა მრავალ მთისასა. მუნ აღასრულა სრბად ცხოვრებისა თვისისა. და იქმნა ძე მისი **ქოსტანტინე** მის წილ მეფედ. ხ~ მოკუდა **ღიორგიცა** მთავარი კახეთისა. და იქმნა მის წილ მთავრად კახთა ზედა. **წლექსანდრე** ძე მისი, და უწოდეს კახთა მაშინ მთავარსა თვსსა მეფედ: ხ~ მოკუდა მეფე **ქონსტანტინე**. და მიიღო მეფობად ძემან მისმან **ზავით**. რ~ლსა მშვიდად სახელს ჰსდებენ, და ესვა ძმა რომელსა ეწოდა **ღაგრატ**, და მოკლა **წლექსანდრე** მეფე კახეთის ძემან მისმან **ღიორგი**. რ~ლსა ჰავ გიორგი სახელ ჰსდებენ, და იქმნა მის წილ მეფედ, და დააბრმო ძმადცა თვისი დიმიტრი. და თვთ ჰავ გიორგი მოიკლა სიბოროტეთა და ავაზაკობათა შ~ა ქართველთა მიერ:

შოკუდა უკუჭ ქართლისა მეფე დავით მონაზონ ქმნილი. და მეფე იქმნა მის წილ ძე მისი **ზუარსაბ**: **ზა** ესე ვიდრემე სიტყუა აქამდის:

სიტყუა მეთორმეტე:

ზუარსაბის მეფობისა დასაბამს იყო ფ~დ მძლავრება სპარსთა საქართველოთა ზ~ა გარნა **ზუარსაბის** მეფობისა შ~ა ვერღარა ჰმძლავრობდეს რ~ სხვა ვინ გედეონ იქმნა სპარსთა ზ~ა **ზუარსაბ**. ვითარ იგი **ღედეონ** **შადიამსა** ზ~ა: **ღ~** აქა დამადუმებს მე სიმენე **ზუარსაბისა**, და მაცხოვრად ერისა თვისისა. მოცემად მისი **წ**ისა მომართ, თუ სადამე ვიტყოდე სიმენეთა **ზუარსაბისთა** განვრცნების წერილი, და თუ სადამე ვჰსდუმნე არა ღირს დუმილით თანა წარსლვისა არ~ნ სიმენენი მისნი: **ღ~** ესე უკუჭ ვსთქუათ მისთვს, და ჰ~ტი ვსთქუათ, რ~ მოთხრობად **ზუარსაბისა** სიმენე-1-23 სტრ., 73r

თა ყ~ითურთ მჰსგავს არს ჰ~ტად მაკაბელისა **უდას** სიმენეთა, და სიკვდილიცა მაკაბელისა || **უდასებრ** მიიღო ბრძოლათა შ~ა უცხო თესლთაგან მეშურნეობასა შ~ა არა თუ აჩრდილისა **სსჯულისა**. ა~დ ჰ~ტისა **სარწმუნოებისა** ჰ~ეს **ქ**ის ჩვენისასა:

ღ~ მოკუდა რა დაწყ[...]**ლული** მეფე **ლუარსაბ**, რ~ლნ არა ოდეს ჰმონა, და არცა ამონა **სამეფოდ** თვისი სპარსთა, მეფე იქმნა ძე მისი სიმეონ კ~ლი მის წილ, ხ~კახთა ზ~ა იყო მაშინ **ზეონ** დიდი ძე ჰავ გიორგისა. რ~ლნცა მოჰკლა ძმად თვისი: **ღ~** იმეფა სიმეონ არა მშვიდობ-

ით უცხოთესლთაგან, და უკანასკნელ ბრძოლასა ბრძოლასა შა თურ-
ქთა წარიყვანეს ტყვედ კონსტანტინუპოლის და მიიღვალა მუნ, და იქმ-
ნა ძე მისი რიორგი მეფედ მის წილ: ამისსა მეფობასა დაიპყრეს
თურქთა ქყანა ჯავახეთისა, და უარჰყვეს და დაუტევენეს თვთ მთავარ-
მან ჯავახეთისამან, და სამთავრომან მისმან ინი ჩვენი რქედ, და
იქმნნ ეს მახმედიან, ხ იყო კახთა რ მეფედ აღექსანდრე ძე რეონ დიდის-
ა:

მოკუდა უკუ რიორგიცა მეფე წამლითა უღმრთოდსა, მახაბ-
ასისათა, და იქმნა მის წილ მეფედ ძე მისი რუარსაბ მეორე, ფ დ ჰაბ-
უვი ასაკითა. ხ მოიკლაცა აღექსანდრე მეფე კახეთისა მისა თვის-
ისა კონსტანტინეს მიერ. და იქმნა უკეთური იგი კონსტანტინე
მეფედ, მკულელი მამისა, და ძე თვისის რიორგისა, და მიემსგავ-
სა იგიცა საქმეთა ჰავ გიორგისათა პაპისა თვისისათა, ხ მოიკლა
თვთ იგიცა უღმრთო კონსტანტინე კახთა მიერ: და ესრე ვიდრე
მე სიტყუა აქამდის:

1-23 სტრ., 73v

სიტყუა მეთსამ მეტე:

რქსთქვათ რა უღმრთოსა კონსტანტინეს მ რ მოკულაჲ მამისა
თვისისა მეფისა აღექსანდრე მესამისა, და მისა თვისისა რიორგისი
და მოკულაჲცა მისი კახთაგან, მეფე იქმნა შ დ უღმრთოდსა კონსტა-
ნტინესა იემურაზ პლი კახთა რა, ხ ესე იემურაზ მის წული
იყო აღექსანდრესი მისაგან თვისისა მოკულულისა, და ძე კახთა მეფისა დავი-
თისი: რ მამამან ამის იემურაზისამან დავით ძემან აღექსან-
დრე მესამისამან, მიუღო მეფობაჲ კახთა მამას თვისსა აღექსა-
ნდრეს სიცოცხლესავე შა, და თვთ იქმნა მეფედ: რ არა ჰყოვნა სას-
ჯელმან საღმრთომან, და მოკვდა მეფე კახთა დავით სიცოცხლესავე
შა მამისა თვისისასა, და მეფედ კახთავე იქმნა აღექსანდრე: რ შ დ
სიკუდილისა აღექსანდესსა, და უკეთურისა მის კონსტანტინესსა
მეფედ კახთა იქმნა იემურაზ პლი, ხ ჟამსა მას იყო მეფედ ქა-
რთლისა ლუარსაბ მეორე:

მოიწია უკუ რ უღმრთო მახაბას მეფე სპარსთა კახეთს რა და მოაოჯრა კახ-
ეთი ვა რანგთემურ, ეგრეთვე სახედ ამან, და სოფელნი, და თვთ ყ დ შ-
ვენიერი იგი ქალაქი გრემი, სადაცა მეფობასა განაგებდენ მე-
ფენი კახთანი, გარდაასახლნა სპარსეთად. ვა ჰყო რაბუქოდონოს-
ორ, რერუსალიმსა რა, და რუდიასა, და რუარსაბ მეფე ქართლისა წა-
რიყვანა რსტრაბათად, და მოკლა მუნ მოშთობისა მიერ ხ
რუარსაბ არა ჰყვა ძედ არცაღა ძმად, და აღსწყდა მეფისა
სიმონ პლისა ნათესაობად: რაშინ ქართველთა წინააღმდე-
გად სპარსთა მეფისა. ჰყვეს მეფედ ქართლისად მეფე კახთა თე-

1-23 სტრ., 74r

იმურაზ პლი, მით რ ცოლი იემურაზისა დაჲ იყო მეფისა ლუა-

რსაბ მეორისა, და ჰსცხეს მეფედ **ქ**ვილისს, გარნა არა თავსიდვა ესე მეფემან სპარსთამან, ა~დ წარმოგზავნა ქართლსა ზ~ა ლაშქარნი უთვალავნი. და მოვიდეს მდინარესა ზ~ა ალგეთისასა, ვინაიცა ქართველთაცა შეჰკრიბნეს ლაშქარნი, ვ~რ ოცდა ოთხი ათასი: **ქ** მაშინ განრისხდა დ~ნი საქართველოსა ზ~ა, და მოსწყდეს ლაშქარნი საქართველომდანი ოცი ათასი კაცი. და ივლტოდა მეფე თეიმურაზ იმერეთად: **ქ** ჰყვეს სპარსთა მეფედ ქართლი სად სახელით **ქ**ოსტომ ვინმე ფ~დ მოხუცებული ძე **ქ**აგრატოვანთავე, მახმადიანი, რ~ მეფესა ქართლისასა სიმეონ პ~ლსა, რ~ლი ზემო ვახსენეთ, ჰყვა ძმად უმრწმესი სახელით დავით, ესე დავით წარვიდა სპარსთა მეფისა, და მახმადიანი იქმნა. და ცოლი და შვილნი მისნი ყოველნივე დაშთეს **ქ**სპაანად, და ესე როსტომ მუნ იშვა ქალაქსა ისპაანს, და მეფედ ჰყვეს ესე სპარსთა მემკვიდროებისა ძლით: და ესე ვიდრე სიტყუა აქამდის:

სიტყუა მეთოთხმეტე:

ქეფე უკუჴ ქართლისა იქმნა რა როსტომ, მისცნა ციხენი ტ~ვილისისანი მეფესა სპარსთასა, და დარღვეულნი ქალაქთა ზღუდენი განაახლნა, და იმეფა ვითარ ოც წელიწად ოდენ. და დიდსა სიბერესა მიიწია: **ქ** არა ჰყვა ძე არცა ასული, და ძიებად რათამცა ვინ ჰპოვოს **ქ**აგრატიონთაგანი, რათა იმემკვიდროს: **ქ** იყვნეს მაშინ **ქ**აგრატოვანთაგანნი შვილთაგან **ქ**ონსტანტინე ქართველთა მეფისათა და ჯეროვან იყო, რათა მათგანმან ვინმე დაიმკვიდროს ქართლი: **ქ**სრეთ უკუჴ ძიებასა შ~ა რა იყო როსტომ მეფე, განიზრახა უკუჴ, მემკვიდრედ თვსად ყოფად **ქ**ახტანგის **ქ**აგრატოვანისა, ვ~რ უკუჴ **ქ**აგრატოვან იყო **ქ**ახტანგ. მეთერთმეტესა უკუჴ სიტყუასა შ~ა მოვიხსენეთ რა მეფე ქართველთა დავით ძე მეფისა **ქ**ონსტანტინესი. და ამის დავითისაცა ძმად მოგვიხსენებოეს სახელით **ქ**აგრატ. ა~მას ბაგრატს მისცა მეფემან დავით სამთავროდ, რ~ლისა სახელი არს მუხრანი: და ამის ბაგრატის ძე იყო **ქ**რაკლი, და ძე **ქ**რაკლისი **ქ**რჩილ, ძე **ქ**რჩილისა **ქ**ახტანგ მესამე. რ~ლი იმემკვიდრა მეფემან როსტომ: **ქ** მოკუდა მეფე იგი **ქ**ოსტომ, და მეფე იქმნა **ქ**ახტანგ მესამე:

ქმან დაიპყრა იმერეთიცა, ოდიში, გურია, ქართლი, კახეთი, ხ~ შირვანი ადრე წარსწყმიდეს კახთა მეფეთა, და შაქისი, რომელა აჯიჩალაბის სამთავრო. არცაღა იგი აქუნდათ კახთა მეფეთა მიერითგან მოაოხრა რა **ქ**აჰბას სპარსთა მეფემან კახეთი: **ქ** დასვა კახეთსა შ~ა მეფედ მეფემან **ქ**ახტანგ ძე თვისი პირმშოდ **ქ**რჩილ. და თვით მეფობდა ქართლსა, და იმერეთსა ზ~ა, გარნა ვერღარა ეძლო დაპყრობად სამთავროსა ახალ ციხისასა, მით რ~ თურქთა ეპყრათ იგი:

ქ შ~დ ჟამთა როსტომის მეფობისათა, მეფე კახთა **ქ**ეიმურაზ

ვერღარა დაადგრა კახეთს შა, რ ფდ მოხუცებული იყო, და ძე უკუჭ მისი დავით მოკლულ იყო ავაზათაგან ნადირობასა შინა. და ერთი მხოლოდ ძის წული ოდენ ჰყვა სახელით ორაკლი. და დედითურთ წარგზავნა რუსეთად წინაშე მეფისა ოლექსი მიხაილოვიჩისა და აღიზარდა რუსეთსა შა ყრმა იგი. რლსა 1-22 სტრ., 75r

რუსნი უწოდებენ ჩიკოლად:

ქ მეფე იგი ქართველთა ოახტანგ ფდ გონიერიყო და მკნე, და ქმნა მეფობად ოცსა წელსა ბედნიერობით, და პირმშოდ ძე მისი წარვიდა კახეთით, რომელა მეფე ორჩილ, და დაიპყრეს მეფობად იმერეთისა: და შდ მოკვდა მეფე ოახტანგ, და იქმნა მეფედ ძე მისი ჩიორგი. და ორჩილ წარვიდა რუსეთად, და მუნ აღესრულა ჟამსა პეტრე პლისა იმპერატორებისასა, რლისა ძენიცა სამნი მოსწყდეს იმპერიასა შა რუსეთისასა, და დაშთა ასული სახელით ზარია რლიცა მოკუდა ჟამსა ონნა ოანენვას იმპერატორობისასა:

ქ ვჰსთქუათ ესეცა რ განუდგა მეფე იგი ქართველთა ჩიორგი ძე ოახტანგისი მეფესა სპარსთასა, და მიულო მეფობად ქართველთა ჩიორგის მეფემან სპარსთამან. და მისცა ორაკლის ძის წულსა ოეიმურაზ კახთა მეფისასა აღზრდილსა რუსეთს შა და ჩიკოლოზ სახელ დებულსა რუსთა მიერ: ზა ესე ვიდრემე სიტყუად აქამდის:

სიტყუა მეათხუთმეტე:

ქ ვრ იხილა მეფემან საქართველთამან ჩიორგი, რ მიილო მეფობად, წარვიდა წე სპარსთა მეფისა, და იხილა რა სიქველე ჩიორგისი სპარსთა მეფემან ჰყო სპასალარ, და მეფობადცა ქართლისავე მისცა მას. და მეფესა ორაკლის მისცა მეფობად კახთა. საკუთარი თვისი: ქ მოკუდა ორაკლიცა მეფე, და მეფეცა ჩიორგი მოიკლა ბრძოლათა შა ყანდაარს, და იქმნა სპასრთა მეფისა მიერ მეფედ ქართველთა ოოსრო ძმის წული მეფისა 1-23 სტრ., 75v

ჩიორგისი, და ძე ზეონისი, რლსა სპასალარობადცა აქუნდა სპარსთა მეფისა, და მეფედ კახთა იქმნა ძე კახთა მეფისა ორაკლისი დავით: ქ მეფეცა იგი ოოსრო მოიკლა ბრძოლათა შა იგიცა ყანდაარს, და დაჰშთა ძე მცირე, რლი იგიცა მოკუდა. და ასული ერთი სახელით ონნა, რომელიცა იმყოფების დღეს სამეუფოსა ქალაქსა მოსკოვს: ქ ვითარ იგი მოკუდა მეფედ ქართველთა ხოსრო სპარსთა მეფისა მიერ იქმნა ქართველთა ზა ძმად მისი ოესე მამა ძე უნდოდსა. და მოიყვანა მან ცოლი ასული კახთა მეფისა ორაკლისი და მეფისა კახთასა დავითისი დედად ჩემი: ზა შდ რაოდენისამე წლისა მეფე ვახტანგ მეოთხე სპარსთა მეფისა მიერ სპასალარ იქმნა და მამასა ჩემსა მიულო ქართველთა მეფობად სპარსთა მეფემან მისცა ძესა მე-

ფისა **წახტანგისსა** **ღაქარ:** **ღ** კ[~]დ შ[~]დ რაოდენისამე წლისა მიუ-
ლო მეფობად **ღაქარს** მეფემანვე სპარსთამან და მისცა და
მისცა მეფესა **წახტანგს** მამასა **ღაქარისასა:**

ღ მოკვდა მეფე კახთა დავით. და მეფედ კახთა ჰყო სპარსთა მეფემან
ძმად დავითისი, და ძე ირაკლი მეფისა კახთასა **სონსტანტინე**. კ[~]დ
შ[~]დ ორისა. ანუ სამისა წლისა მიულო ქართველთა მეფობად ვახ-
ტანგს მეფემან სპარსთამან, და მისცა კახთა მეფესა **სონსტანტი-**
ნეს: **ღ** ვ[~]რ იხილნა მრავალჯერ სიცრუენი სპარსთა მეფისანი,
მეფემან **წახტანგ**, და თურქნიცა მოვიდეს, და დაიპყრეს საქართვე-
ლოდ, წარვიდა იმპერიასა რუსთასა ჟამსა სანატრელისა
პეტრე პ[~]ლისასა ყოვლითურთ მისით, და მუნ აღესრულა ქალაქ-
სა ასტრახანს: და ესე ვიდრემე სიტყუა აქამდის:

1-22 სტრ., 76r

სიტყუა მათექვსმეტე:

წარვიდა რა იმპერიად რუსეთად **წახტანგ** მეოთხე დაუტევა
ძმად თვისი ნაცვლად თვსად მეფე იესე მამა ჩემი, ხ[~] მაშინ იპყ-
რობდეს ქართლს თურქნი, მოკვდა მამაცა ჩემი. და მო- ჰმოკლეს თუ-
რქთა მეფეცა კახთა **სონსტანტინე**. და კახთა მეფედ იქმნა თურქთა
მ[~]რ **მეიმურაზ** მეორე: **ღ** ჟამსა **მეიმურაზის** კახთა მეფობისასა,
თურქნი მეფობდეს ქართლსა ზ[~]ა, ფაშა იგი ჯავახეთისა, რ[~]ლ არს ახ-
ალ ციხისა, და მერმე დაიპყრა რა ქართლი შაჰნადირ, ხანნი სპარსთ-
თანი მეფობდეს ქართლსა ზ[~]ა: **ღ** შ[~]დ რაოდენთამე წელთა მისცა მეფო-
ბად ქართლისა შაჰნადირ მეფესა კახთასა **მეიმურაზ** მეორესა. და
მეფობა კახეთისა ძესა თეიმურაზისა **ირაკლი** მეორესა. ხ[~] იცხო მეფე-
მან თეიმურაზ ჩემ უღირსისაგან:

წიტიყოდეთ ამასცა, ვ[~]დ დღესა რადვეცა არს ქართლისა პროვინც-
ია უპყრიეს მეფესა ქართლისასა, უკეთუ არა აღოჯრებულ იყო.
გარნა ქ[~]ყნა იგი ახალ ციხისა: რ[~]ლარს ჯავახეთი, შ[~]დ მეფისა ქართველ-
თასა **ზუარსაზ** დიდისა უპყრიეს თურქთა, და არს მუნ ფაშა პ[~]ლი
იგი მთავარი მათი **ტთაბაგი**. რომელიცა განაწესა. მთავრად მეფ-
ემან ყოვლისა საქართველოდსამან, ხ[~] მთავარი იგი კახეთისა
თურქთა დაპყრობადმდე ჰმონებდა მეფესა ქართველთასა: **ღ** პროვინც-
ია კახეთისა მესამე უკუჭ[~] ნაწილი არღარა არს დღეს ჯელის ქვეშე
კახთა მეფისა. რ[~] შირვანი ადრითგან მიელო, და შაქისი ჟამითგან
შაჰბასისა მოოჯრებისა ხ[~] შაქისისა ნაწილი არს ჭარიცა, რ[~]ლისა
1-15 სტრ., 76v

მიერ აღოხრებულ იქმნა კახეთი ახალთა ჟამთა შინა გარნა რადცავე
აქვს დღეს კახთა მეფესა, შენ არიან ყოველნი:

წჰსთქვათ კ[~]დ ესეცა. ვ[~]დ დედა **ირაკლი** მეორის, რ[~]ლი არს დღეს
მეფედ კახთა, ასული იყო მეფისა ქართლისა **წახტანგ** მეოთხისა
დად მეფისა **ღაქარისი:**

ღ **წ**უჭეფესა მას **საუკუნეთასა**, **მხრწნელსა** **მხილავსა**, მხოლოსა.

ღრძენსა **ი[~]ა** პატი-

ვი. და
ზიდ
ეზა,
უკი
უკუნისამდე.
რმ
ო
ნ: